

51. Мартинець С. Ще Мазепа заговорить / С. Мартинець // Експрес. – 2008. – 4–11 груд. – С. 18.
52. Мартинець С. «Я для вас і цар, і пан» / С. Мартинець // Експрес. – 2009. – 9–16 лип. – С. 9.
53. Оробець Т. Коло гончарове / Т. Оробець // Український тиждень. – 2008. – 31 жовт. – 6 лист. – С. 52–56.
54. Оруджев Р. Місто. Люди. Кулетет... / Р. Оруджев // Інформатор. – 2009. – 9–15 берез. – С. 10–11.
55. Павлов М. Альпи кличуть / М. Павлов // Український тиждень. – 2008. – № 46. – С. 30–33.
56. Павлов М. Серп і лотос / М. Павлов // Український тиждень. – 2008. – № 50. – С. 30–33.
57. Пахолко О. «Віддамо квартиру в хороші руки» / О. Пахолко // Експрес. – 2007. – 19–26 лип. – С. 11.
58. Пілішук О. Покер: азарт, гроші і... блеф / О. Пілішук // Експрес. – 2008. – 8–15 трав. – С. 16.
59. Леонов І. «Ви в силах розірвати ці кайдани» / І. Леонов // Україна молода. – 2007. – 11 верес. – С. 13.
60. Раковський К. Край отаманський / К. Раковський // Український тиждень. – 2009. – 10–16 квіт. – С. 46–52.
61. Рильов К. Сукачов у Києві отримав яблуко Єви, а його слухачі – повний кайф / К. Рильов // День. – 2005. – 25 лют. – С. 24.
62. Різун В. В. Літературне редагування : підручник / Різун В. В. – К. : Либідь, 1996. – 240 с.
63. Романів Є. Політики чубляться – народ байдуже / Є. Романів // Експрес. – 2007. – 15–16 черв. – С. 11.
64. Ротай Н. «Беру сили в операційній» / Н. Ротай // Україна молода. – 2009. – 4 лют. – С. 10–11.
65. Семків В. Дядько Ельбрус / В. Семків // Україна молода. – 2010. – 7 жовт. – С. 12–13.
66. Слюсар Х. Екстрим у карпатських джунглях / Х. Слюсар // Експрес. – 2008. – 3–10 лип. – С. 15.
67. Стаховська Д. Наздогнати літо в Монтенегро / Д. Стаховська // Український тиждень. – 2009. – № 42. – С. 60–63.
68. Тамкова О. Президент Янукович і наркотики / О. Тамкова // Експрес. – 2010. – 8–15 лип. – С. 1, 4.
69. Ткачук М. «Буржуйська» хатка комуніста / М. Ткачук // Україна молода. – 2010. – 2 квіт. – С. 5.
70. Тешаєва М. Онуки Тамерлана / М. Тешаєва // Український тиждень. – 2009. – 31 лип. – 6 серп. – С. 48–52.
71. Філіпенко І. Особливі театри для особливих дітей / І. Філіпенко // День. – 2008. – 23 жовт. – С. 4.
72. Філіпенко І. «У нас є на що подивитися, було б кому показати» / І. Філіпенко // День. – 2009. – 4 черв. – С. 8.
73. Циганков С. Свято українського менталітету в Сорочинцях / С. Циганков // День. – 2005. – 19 серп. – С. 1–2.
74. Чекан О. Грамниця і 12 гармат / О. Чекан // Український тиждень. – 2009. – № 8. – С. 48–51.
75. Шовкун Л. Країна, яку буде Міша / Л. Шовкун // Україна молода. – 2010. – 16 груд. – С. 8–9.
76. Якушев В. Запрошуємо знятися у рекламі / В. Якушев // Post-Поступ. – 2007. – 9 лют. – С. 35.
77. Якушев В. Школа гейш / В. Якушев // Post-Поступ. – 2007. – 19–26 січ. – С. 35.
78. Ясинчук Л. Буде молодь, буде й село / Л. Ясинчук // Експрес. – 2006. – 9–10 груд. – С. 9.
79. Ясинчук Л. Як сад доглянеш – так він віддячить / Л. Ясинчук // Експрес. – 2007. – 24–25 берез. – С. 7.
80. Яценко П. А тепер – «горбатий»! / П. Яценко // Експрес. – 2007. – 24–25 лют. – С. 7.
81. Яценко Ю. Ходімо в ресторан – водички вип'ємо! / Ю. Яценко // Високий замок. – 2008. – 15 трав. – С. 5.
82. Ящук Т. Скандальний будинок вирішили пікетувати / Т. Ящук // Експрес. – 2006. – 1–2 серп. – С. 19.

УДК 061.231(477.62):070(045)

І. О. Вялкова – старший викладач кафедри соціальних комунікацій Маріупольського державного університету, аспірант заочної форми навчання

Організації та установи зі сприяння журналістській діяльності в Донецькій області: загальний огляд

Роботу виконано на кафедрі соціальних комунікацій Маріупольського державного університету

Розглянуто діяльність журналістських організацій (Національної спілки журналістів України, Донецької обласної спілки журналістів, Маріупольської міської організації журналістів та ін.), а також установ із захисту професійних прав працівників ЗМІ Донбасу (Управління інформаційної політики та з питань преси Донецької облдержадміністрації, Донецької медіа-профспілки, медіа-адвокатури, Інституту розвитку регіональної преси й ін.) на теренах Донецької області.

Ключові слова: Донецька область, регіон, ЗМІ, організація, установа, журналіст, діяльність.

Вялкова И. А. Организации и учреждения по содействию журналистской деятельности в Донецкой области: общий обзор. Рассмотрена деятельность журналистских организаций (Национальный союз журналистов Украины, Донецкий областной союз журналистов, Мариупольская городская организация журналистов и др.), а также учреждений по защите профессиональных прав работников СМИ Донбасса (Управление информационной политики и по вопросам прессы Донецкой облгосадминистрации, Донецкого медиа-профсоюза, медиа-адвокатуры, Института развития региональной прессы и др.) на территории Донецкой области.

Ключевые слова: Донецкая область, регион, СМИ, организация, учреждение, журналист, деятельность.

Vvalkova I. A. Organizations and Institutions on Media Assistance in Donetsk Region: General Review. The author of the article reveals the activities of journalism organizations (National Union of Journalists of Ukraine, Donetsk Regional Union of Journalists, Mariupol Organization of Journalists, etc.), Institutions for Protection of Donbass Journalists Professional Rights (Information Policy and Mass Media Board in Donetsk Regional Administration, Donetsk Media Trade Union, Barrister Media, regional Press Institute, etc.) on the territory of Donetsk region.

Key words: Donetsk region, region, Mass Media, organization, institution, journalist, activity.

Постановка наукової проблеми, її значення та аналіз останніх досліджень. Стрімкий розвиток інформаційного простору в Україні загалом та в Донецькій області, зокрема, позначається на професійній діяльності журналістів, які потребують допомоги й підтримки загальноукраїнських, регіональних і місцевих об'єднань працівників засобів масової інформації. Але, на жаль, деякі з них, особливо молоді журналісти, не мають уявлення, яка саме державна або громадська організація чи установа може допомогти у вирішенні як повсякденних проблем, так і конфліктних питань, які наразі виникають усе частіше.

В Україні функціонує велика кількість організацій та установ, що співпрацюють із засобами масової інформації, надають їм певну допомогу: Національна спілка журналістів України (НСЖУ), компанія «Моніторинг ЗМІ», Академія української преси (АУП), Асоціація «Незалежні регіональні видавці України» (АНРВУ), Незалежна медіа-профспілка України (НМПУ), Інститут розвитку регіональної преси (ІРРП), Інститут медіа-права (ІМП), Інститут міжнародної інформації (ІМІ), Асоціація медіа-юристів (АМЮ), Незалежна асоціація телерадіомовників (НАМ), Індустріальний телевізійний комітет (ІТК), Всеукраїнська асоціація видавців та розповсюджувачів преси (ВАВРП), Всеукраїнська рекламна коаліція (ВРК), Всеукраїнська асоціація директ-маркетингу (УАДМ), Українська асоціація маркетингу (УАМ), компанія «міжнародна підтримка ЗМІ» та багато інших.

Управління інформаційної політики й із питань преси Донецької облдержадміністрації зазначає, що сьогодні «Донецька область є одним із лідерів інформаційної сфери в країні. У регіоні зареєстровано 1241 періодичне видання місцевої сфери розповсюдження. За кількістю газет область перебуває на другому місці (8,7 % загальної кількості по Україні) після АР Крим (15,02 %). За річним тиражем газетних видань ми – на другому місці (12,1 %) після м. Києва (46,7 %)» [13]. Такі дані свідчать, котрі журналістика в області набирає значних обертів. Відповідно, кількість людей, котрі присвячують себе роботі в ЗМІ, постійно збільшується.

При такій ситуації постає питання, у яку саме організацію може вступити журналіст для того, щоб завжди бути в курсі подій, що відбуваються в журналістському колі та поза його межами. Крім того, для багатьох досі залишається невідомою інформація, куди потрібно звертатись у разі виникнення конфліктних ситуацій, правових або етичних порушень із боку як самих авторів матеріалів, так і їхніх реципієнтів. Особливо гостро подібні питання постають перед молодими журналістами, які тільки починають установлювати контакти на своєму професійному шляху.

Тому саме огляд журналістських організацій та установ, які функціонують безпосередньо на території Донецької області й сприяють журналістській діяльності та формуванню якісного інформаційного простору регіону, вважається актуальним. **Актуальність** зумовлена також тим, що предметом окремих наукових досліджень зазначена тема ще не виступала.

Предметом дослідження є діяльність журналістських спілок та організацій, створених для надання допомоги журналістам друкованих засобів масової інформації, у Донецькій області.

Відповідно до цього **об'єктом** виступають такі організації, як Національна спілка журналістів України (НСЖУ), Донецька обласна спілка журналістів НСЖУ, Маріупольська міська організація НСЖУ, Управління інформаційної політики та з питань преси Донецької облдержадміністрації, Донецька медіа-профспілка, медіа-адвокатура й Інститут розвитку регіональної преси (ІРРП) та ін.

Мета роботи – висвітлення діяльності установ, об'єднань й організацій Донецької області, що сприяють журналістській діяльності, регулюють правові та етичні норми журналіста, допомагають

йому в разі професійних конфліктів, створюють сприятливі умови для підвищення професійного рівня працівників ЗМІ.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. Треба зауважити, що зазначена тема ще не виступала предметом окремих наукових досліджень журналістикознавців. Більшість інформації щодо діяльності організацій та установ, які співпрацюють із засобами масової інформації та надають їм певну допомогу, поширюють самі організації на офіційних сайтах. У 2009 р. Національна спілка журналістів України видала ілюстровану книгу, присвячену її 50-річчю, де розповідається про історію становлення й поступу української журналістської організації. Як позитивне можна відзначити, що велику увагу приділено висвітленню цієї теми регіональними й місцевими ЗМІ Донецької області. Всеукраїнський часопис «Журналіст України» також часто друкує матеріали, присвячені співпраці організацій та установ зі ЗМІ України загалом і Донецької області, зокрема.

Зазвичай першою організацією, що асоціюється із журналістською діяльністю, постає Національна спілка журналістів України: «За рішенням ЦК КПРС 1957 року було утворено оргбюро СЖ СРСР і відповідні структури в республіках, краях, областях» [10, 5]. У 1998 р. постановою Кабінету Міністрів України Спілка отримала статус Національної. На офіційному сайті НСЖУ зазначено, що Спілка має регіональні організації в усіх областях країни та в АР Крим [11].

Зокрема, «Донецька обласна спілка (до вересня 2006 р. – обласна організація) журналістів Національної спілки журналістів України створена 16 січня 1959 р. на 1-й конференції журналістів області» [9]. Із 1996 р. її очолює О. М. Бриж, головний редактор газети «Донбас». «На сьогодні організація нараховує 1910 журналістів. У багатьох містах області (м. Горлівка, Маріуполь, Макіївка, Костянтинівка) діють 104 первинні журналістські організації» [4].

У Маріуполі журналісти об'єднані в первинні організації при редакції газети «Приазовський рабочий», прес-центру ВАТ «Азовсталь», «Азовмаш», ММК ім. Ілліча та Маріупольську міську організацію. Та якщо первинні існують уже протягом кількох десятиліть, то міська спілка відраховує свою історію з жовтня 2006 р. Станом на 2010 р. кількість членів міської спілки нараховує майже 200 журналістів. Очолює її М. М. Токарський, головний редактор регіональної газети «Приазовський рабочий». Пріоритетними напрямками діяльності обрано відстоювання права журналістів на одержання й поширення об'єктивної інформації; сприяння зміцненню солідарності працівників ЗМІ, створення умов для творчої праці, підвищення професійного, наукового та загальнокультурного рівнів членів міської організації журналістів, виховання творчої молоді; правовий, соціальний і професійний захист членів МО НСЖУ.

Структурним підрозділом Донецької обласної державної адміністрації є Управління інформаційної політики та з питань преси, яке координує діяльність в інформаційній сфері. Структуру Управління складають відділ прес-служби, відділ фінансово-економічного та кадрового забезпечення, сектор видавничої справи й сектор інформаційних стратегій. Основні завдання управління: 1) «сприяння реалізації конституційного права громадян на свободу слова та безперешкодній діяльності засобів масової інформації; 2) участь у формуванні та реалізації державної політики у сфері інформації і видавничої справи з метою повнішого задоволення потреби населення області в інформаційній та видавничій продукції; 3) здійснення заходів щодо розвитку інформаційного простору та інформаційної інфраструктури області» [8].

Із 4 січня 2001 р. функціонує організація «Донецька медіа-профспілка», яка «об'єднує на добровільних засадах працівників засобів масової інформації колективів редакцій газет, телерадіокомпаній, інформаційних та рекламних агентств, прес-служб, електронних ЗМІ, видавництва, поліграфічних підприємств та інших організацій різних форм власності, що працюють у профільній сфері, з метою захисту їхніх професійних, правових, соціально-економічних прав та інтересів» [3]. При обласній профспілці створена медіа-адвокатура, куди працівники ЗМІ можуть звертатись у разі відмови в отриманні інформації, із приводу порушення трудового законодавства, через утиски й переслідування з боку владних структур та в інших конфліктних випадках, що трапляються із журналістами під час виконання ними професійних обов'язків [7].

Також при профспілці створені й функціонують Регіональне бюро фрілансерів (вільних журналістів), Гільдія молодіжних та студентських ЗМІ, Гільдія корпоративної та ділової преси, Біржа праці «Медіа-проф», Фонд соціальних досліджень, який займається вивченням громадської думки про ЗМІ області [14, 4].

Представлені в регіонах і всеукраїнські організації (вони або мають регіональні представництва, або поширюють свою діяльність, залучаючи представників регіональних ЗМІ до участі в тренінгах, конференціях, семінарах та ін.). Наприклад, Академія української преси (АУП), яку створено 2001 р. в Києві, плідно співпрацює з регіонами. «Метою діяльності Академії української преси є запропонувати українським журналістам та прес-секретарям, незалежно від їх політичних поглядів, можливості підвищення кваліфікації та професійного рівня здійснювати координацію вже існуючих журналістських заходів» [1]. Тренінги та семінари АУП охоплюють усі регіони України загалом і Донецьку область зокрема. Так, навесні 2010 р. на базі Маріупольського державного університету пройшли семінари, організовані АУП, Фондом Конрада Аденауера та Фондом Фрідріха Науманна «За Свободу». А між Академією й Маріупольським державним університетом було підписано договір про співробітництво, «що відкрило перспективи спільних видавничих та науково-просвітницьких проектів, тренінгів провідних європейських фахівців в галузі соціальних комунікацій для викладачів та студентів... університету» [6].

У серпні 2006 р. в Києві засновано громадську організацію – Інститут розвитку регіональної преси (ІРРП), «яка сприяє розбудові громадянського суспільства шляхом розвитку незалежних, життєздатних та плюралістичних ЗМІ в Україні» [5]. Основними напрямками діяльності ІРРП обрано «регулярні навчальні програми для медіа-фахівців згідно з попитом галузі; програми партнерства, стажування, обмін інформацією та досвідом між ЗМІ України та інших країн; підтримку корисних інформаційних ресурсів (досліджень, посібників) для галузі ЗМІ» [5]. ІРРП сприяє проведенню регулярних базових курсів для журналістів, редакторів, керівників ЗМІ, спеціалістів із реклами, маркетингу та розповсюдження. Такі курси періодично проходять і на території Донецької області.

Асоціація «Незалежні регіональні видавці України» має на меті «створення сильної регіональної преси» [2] через збільшення рекламних доходів та накладу кожного видавця, навчання персоналу й ін. Але, на жаль, членом цієї Асоціації від Донецької області є лише ЗАТ «Редакція газети «Донбас», яку очолює О. М. Бриж. На заваді до вступу в Асоціацію багатьом регіональним редакціям, мабуть, стоїть щорічний внесок у розмірі 6 тисяч гривень.

Українська асоціація видавців періодичної преси (УАВПП) об'єднує близько 100 видавничих компаній, серед яких 50 % – регіональні. Зокрема, членами УАВПП у Донецькій області є ВАТ «Редакція газети «Донецкие новости» (м. Донецьк, газети «Донецкие новости», «Курьер Донецких новостей»), ВАТ «Надо» (м. Маріуполь, журнал «Мариупольская недвижимость», газети «Надо-Пятница», «Надо-Вторник», «Работа надо?»), ПП «Салари» (м. Краматорськ, газети «Привет», «Новости»), АТЗТ «Новые проекты» (м. Краматорськ, газети «Восточный проект», «Полезные советы») [12]. Треба зауважити, що система членських внесків в УАВПП більш гнучка та залежить від тиражу газети.

Висновки й перспективи подальших досліджень. Загальний огляд організацій та установ зі сприяння журналістській діяльності в Донецькій області дає підставу зробити певні висновки:

- всеукраїнські організації, порівняно з регіональними та місцевими, є більш потужними, адже майже кожна з них підтримується європейськими та американськими інституціями й інвестиціями,
- майже всі організації мають спільну мету та завдання: сприяння розвитку інформаційного простору України, упровадження західних стандартів якісної преси, підтримка журналістів й ін.;
- організації постійно проводять тренінги, майстер-класи, семінари, конференції, курси підвищення кваліфікації, конкурси для працівників медіа,
- кожна організація опікується проблемами медіа в регіонах,
- більшість організацій видають та поширюють підручники, каталоги, збірки й іншу видавничу продукцію для працівників ЗМІ, викладачів, студентів факультетів журналістики,
- усі організації проводять моніторинги, соціологічні дослідження,
- кількість подібних установ та організацій щороку збільшується, і це можна відзначити як позитивне, адже з кожним роком збільшується кількість людей, котрі присвячують себе роботі в медіа й прагнуть бути членами тієї чи іншої організації (наразі бути членом НСЖУ серед працівників ЗМІ є елітним досягненням, що вказує на набуття журналістом високого професійного рівня).

Отже, можна стверджувати, що існування подібних організацій та установ є необхідним, адже вони своєю діяльністю сприяють становленню якісної журналістики як в Україні загалом, так і в регіонах, зокрема. Ще потрібно бути обізнаним у широкому колі цих організацій і майбутньому журналісту, і працівникові ЗМІ.

Список використаної літератури

1. Академія Української Преси: Мета Академії [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.aup.com.ua/?cat=academy&subcat=about&menu=purpose>
2. Асоціація «Незалежні Регіональні Видавці України» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://airpu.org/?area_id=38
3. Донецький медиа-профсоюз [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://profsmi.dn.ua/index.shtml>
4. Донецька обласна спілка журналістів НСЖУ [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.donoda.gov.ua/main/ua/publication/content/6378.htm>
5. Інститут розвитку регіональної преси [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://irtp.org.ua/uabout.html>
6. Кудрина Л. Гуманитарный университет лучше всех вузов Украины сотрудничает с прессой / Л. Кудрина // Приазовский рабочий. – 2010. – № 56. – [Електронний ресурс]. – Режим доступа : <http://www.pr.ua/news.php?new=8930&num=102>
7. Медиа-адвокатура [Електронний ресурс]. – Режим доступа : <http://profsmi.dn.ua/media.shtml>
8. Положення про управління у справах преси та інформації Донецької облдержадміністрації [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.donoda.gov.ua/main/ru/catalog/item/415.htm>
9. Регіональні організації НСЖУ. Донецька обласна організація НСЖУ [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.nsju.org/tabmenu/regionaln>
10. Слово – зброя? [упорядкув. Ю. В. Бондар, С. В. Шевченко, В. Л. Фат'ко] – К. : ТОВ «УВПК “ЕксОб”», 2009. – 560 с. : [8] арк. іл.
11. Спілка [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.nsju.org/tabmenu/splka>
12. Українська Асоціація Видавців Періодичної Преси: Члени УАВПП [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.uapp.org/members.htm>
13. Управління інформаційної політики та з питань преси Донецької облдержадміністрації [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.donoda.gov.ua/main/ua/199.htm>
14. Четвертая власть – 2006 : справочник СМИ Донецкой области / [руководитель проекта Е. Никитина]. – Донецк : Агентство НОРМА-ПРЕСС, 2006. – 132 с.

УДК 007:304:070

О. В. Голік – кандидат наук із соціальних комунікацій, старший викладач кафедри маркетингу та реклами Київського національного торговельно-економічного університету

Історія науки про жанрову систему друкованих ЗМІ

Роботу виконано на кафедрі маркетингу та реклами КНТЕУ

У статті розглянуто історичні етапи зародження та розвитку журналістської жанрології за основними параметрами: сутність поняття «жанр», критерії вибору жанру й класифікація жанрових систем.

Ключові слова: жанр, критерій, ознака, жанрова система, історіографія, класифікація.

Голік О. В. История науки о жанровой системе печатных СМИ. В статье рассматриваются исторические этапы возникновения и развития журналистской жанрологии за основными параметрами: сущность понятия «жанр», критерии выбора жанра и классификация жанровых систем.

Ключевые слова: жанр, критерий, признак, жанровая система, историография, классификация.

Golik O. V. The History of Press Genre System's Science. In the article the historic stages of journalistic genre theory appearing and development are described by the main parameters: essence of the notion «genre», criteria of genre-forming and genre system classification.

Key words: genre, criteria, sign, genre system, historiography, classification.

Постановка наукової проблеми, її значення та аналіз останніх досліджень. Розгляд теоретичних аспектів функціонування журналістських жанрів та їхня практична реалізація в ЗМІ на цьому етапі є надзвичайно актуальними й доречними. Інколи практична діяльність мас-медіа саме в